

Udsigterne for Østrig-Ungarns Møntreform, bedømte i Udlandet.

Medens den østrig-ungarske Valutaregulering i de første otte Maaneder, efter at Loven om samme var udkommet, syntes at ville gaa endog over Forventning godt, idet det lykkedes Regeringerne at rejse ret betydelige Laan til gunstig Kurs og samtidig at konvertere en Del ældre Laan til 4 pCt Rente, saa at der — som tidligere meddelt her i Tidsskriftet for d. A., S. 225 ff. —, i Alt var tilvejebragt ca. 14,5 Mill. L. St. = 145 Mill. Guldgylden eller omtrent Halvdelen af, hvad der formentlig vilde behøves til Reformens Gennemførelse, er der efter den Tid ikke blot indtraadt en Stilstand i Operationerne, men det uhyggelige Phænomen: Disagio har endog begyndt at vise sig, d. v. s. det har ikke vist sig muligt at opretholde den fixerede Kurs for Sedlerne, som fastsloges ved Loven af 2 August f. A., uagtet den var sat 15 pCt. under en Guldgyldens virkelige Værdi (100 fl. = 200 nye østrigske Kroner blev sat = 170 Rmk., medens 100 Guldgylden vare = 200 Rmk.), men 100 fl. ere nu knap 161 Rmk. værd. Det kan ikke undre, at dette til Trods for Regeringerne og den officiøse Presses Forsikringer om, at det Intet har at betyde, og at

Forholdene nok af sig ville gaa i Orden igen, har fremkaldt Uro og Bestyrtelse i Østrig-Ungarn, og et ungarsk Blad, Budapester Tagblatt, har derfor i det sidste Par Maaneder paataget sig at foranstalte et Slags Enquête ved at anmode en Del bekendte udenlandske Nationaløkonomer og Financiers om uforbeholdent at sige deres Mening om Valutareformens nærværende Standpunkt og fremtidige Udsigter. Da Spørgsmaalet om, hvorvidt det vil lykkes Østrig-Ungarn at forskaffe sig en Guldmøntfod eller ej, har ikke ringe Interesse for hele Evropa og vil komme til at øve Indflydelse paa Pengeforholdene og eventuelt Varepriserne i Evropa, anføres her de hidtil fremkomne Udtalelser, der i en væsentlig Grad bidrage til at kaste Lys over disse Forhold, idet vi anføre dem i den Rækkefølge, hvori de ere fremkomne.

Den første Udtalelse skyldes Prof., Dr. Anton Menger i Wien og lyder saaledes:

»De ønsker at erfare min Mening om, hvilken Indflydelse Valutareguleringen vil øve paa de besiddelsesløse Folkeklassers økonomiske Stilling, særlig med Hensyn paa det stærke Fald i Sølvpriserne som Følge af de indiske og amerikanske Begivenheder. Jeg tror, at man maa anslaa Møntreformens fordelagtige og skadelige Virkninger for de arbejdende Klasser meget lavt. Efter at vi (i 1879) have opgivet den frie Sølvudmøntning og Sølvagioen er forsvunden, udgør Østrig-Ungarn en isoleret Mønt-Ø (Währungsinsel), paa hvilken Lønningsforholdene og den daglige Handel og Vandel (der Kleinverkehr) — altsaa de økonomiske Omraader, som nærmest interessere de arbejdende Klasser — kun berøres lidt af Guldprisens Svingninger. I denne

Tingenes Tilstand vil der, saa vidt man kan forudse, i en overskuelig Tid ingen Forandring indtræde, fordi Sølvets fortsatte Værdinedgang idetmindste vil have det Resultat (»Erfolg«), at Guldprisen (∴ udtrykt i østrigske Sedler) vedblivende vil staa over den ved Loven fastsatte Relation og dermed forhindre Genindførelsen af kontant Betaling (»die Aufnahme der Baarzahlungen« ∴ Valutareformens Gennemførelse). Sandsynligvis ville de østrigske og ungarske Statsborgere — maaske i Aartier — kun faa de af deres Møntværksteder prægede Guldmonter at se som en Kuriositet. Jeg er tilbøjelig til i Modsætning til »den haltende Guldfod« (»die hinkende Goldwährung« er en almindelig Betegnelse for det tyske Møntsystem, fordi de gamle Sølv-Thalere endnu have Kurs) at betegne den Møntfod, som vi med raske Skridt nærme os, som »den usynlige Guldfod.«

»Den klassiske Jordbund for en saadan usynlig Guldfod har nu i Aaringer Italien været, hvilket Land jeg for nylig har gennemrejst fra øverst til nederst uden at gøre personligt Bekendtskab med et eneste 20-frs.-Stykke. Jeg tror forresten, at Befolkningens brede Lag staa meget ligegyldigere overfor Valutareformen, end man efter den uhyre Larm i Aviserne skulde formode. De arbejdende Klasser vide meget vel, at den nuværende Valutaregulering ikke paa langt nær har den Betydning, som de tilsvarende Forsøg, som vi har gjort i 50'ne og 60'ne. Thi det Overmaal af Kapital, som i vor Tid søger Anbringelse, bevirker, at enhver Regering, der ikke holder altfor slet Hus, nyder en næsten ubegrænset Kredit og derfor i Freds-

tid uden særlige Foranstaltninger let kan opretholde sine Sedlers fulde Værdi, ligesom vore Stats- og Bank-sedlers Disagio var forsvunden længe før Valutareguleringen. Men kommer det engang til Krig, saa vil denne under de nuværende Forhold foraarsage saa uhyre Omkostninger, at selv Stater med gode Finanser og et fra gammel Tid ordnet Pengevæsen meget snart ville blive nødte til at gribe til Seddelpressen. Men en Møntreform, som svigter netop da, naar ordnede Pengeforhold vare af den aller største Betydning, har dog ikke saa særdeles stort Værd, og jeg er derfor tilbøjelig til at betvivle, at den nu stedfindende Valutaregulering vil lønne det store Forbrug af materielle og aandelige Kræfter, som den uden Tvivl har kostet.

Dernæst skriver Prof. Dr. Adolf Wagner i Berlin under 9de Juli (paa hvilket Tidspunkt Disagioen endnu kun var lidt over 3 pCt):

»Til at fælde en bestemt Dom over hele den østrig-ungarske Valutareform føler jeg mig ikke kompetent, da jeg ikke har fulgt den nøje i alle Enkeltheder. Ogsaa over Sagens øjeblikkelige Stilling ønsker jeg ikke kort og godt at fælde Dom.

»Efter mit Skøn frembyder Sedlernes nuværende Kurs endnu ingen Grund til at blive særlig ængstelig; kun viser den allerede nu, at man har undervurderet Vanskelighederne ved Gennemførelsen, — bortset fra dem, der senere ville vise sig, hvor det gælder om at fastholde Guldet. Jeg har fra Begyndelsen af haft betydelige principielle og praktiske Betæneligheder overfor det Spørgsmaal, om Overgangen til den rene Guldfod var nødvendig og om den ikke

for Østrig-Ungarn vil vise sig meget vanskelig. Tyskland har jo dog endnu ikke faaet den; vi have jo kun »den haltende Guldfod«. De nyeste Begivenheder paa Sølvmarkedet synes mig at ville blive Indledningen til nye Vanskeligheder for alle Lande med haltende Guldfod, Tyskland, Frankrig osv.

»Disse sidste Begivenheder have ikke, som den rene Guldfods Fanatikere mene, godtgjort Bimetallismens Uholdbarhed, men derimod netop de store Vanskeligheder ved den rene og den haltende Guldfod. Jeg staar væsentlig paa samme Standpunkt som Prof. Dr. Eduard Suess i Wien, hvis fortræffelige Skrift om Sølvet paa ny gendriver alle Guldfodspartiets Grunde.

». . . I Italien har man jo nu allerede ikke mere nogen fast Valuta! Om det vil gaa Østrig-Ungarn bedre, naar Valutareformen er »gennemført«, — det vil jeg ønske, men — jeg betvivler det«.

Omtrent 3 Uger senere, da Disagioen var stegen til ca. 4 pCt., skriver Prof. Dr. Wilh. Lexis i Göttingen d. 1ste August Følgende, der ganske stemmer med de Anskuelser, jeg i tidligere Artikler om Valutareformen har gjort gældende her i Tidsskriftet:

»Jeg har stedse haft en levende Interesse for den østrig-ungarske Valutareform og f. Ex. i Artiklen »Papierwährung« i »Handwörterbuch d. Staatswissenschaften«, som udkom forinden Reformlovene, forsvaret Berettigelsen af den antagne Værdi-Relation imod de fremmede Kreditorers uholdbare Fordringer. Men ved samme Lejlighed har jeg ogsaa sagt, at den effektive Tilvejebringelse af Guld sandsynligvis dog vilde berede større Vanskeligheder, end man i Wien og Budapest var tilbøjelig til at antage, og at det

senere vil afhænge af Monarkiets Betalings-Balance, om en effektiv Metalcirculation vil kunne hævdes uden en altfor ugunstig Diskonto-Stand.

Nu ere jo Guldanskaffelserne hidtil forløbet paa en uventet heldig Maade; men det lader sig ikke mis-kende, at Østrig-Ungarn kun har ganske usædvanlige Omstændigheder at takke for dette heldige Resultat, nemlig de abnorme Pengeforhold i de Forenede Stater i Amerika. Disse have i 1892 udført 52 Mill. Dollars i Guld mere, end de have indført, og i den første Halvdel af 1893 er denne Bortstrømmen af Metal fortsat med lignende Styrke. Man kan altsaa sige, at hele det af Østrig-Ungarn absorberede Beløb af Guld i sidste Instans er leveret det af de Forenede Stater. Men dette Amerikas passive Forhold overfor Evropa kan ikke længe vedblive; Omslaget synes allerede at være indtraadt, og det vil fuldt ud gøre sig gældende, naar den uforholdsmæssige Forøgelse af amerikanske Omløbsmidler ved Udstedelsen af Skatkammersedler til Opkøb af Sølv ophører, saaledes som det med temmelig Sikkerhed er at vente som Eftervirkning af den indiske Lov.

Men denne sidste Lov har ogsaa umiddelbart en Tendens til at fremkalde en følelig Guldknaphed i Europa. Indiens Varehandels-Balance har i 1890—91 ved en Udførsel af 1002 Mill. Rupiers Værdi og en Indførsel af 720 Millioner givet et Overskud af 282 Mill. Rupier = 356 Mill. Rmk. Derhos udgjorde Indførselen af ædelt Metal 219 Mill. R. overfor en Udførsel af 21 Mill., altsaa en Saldo af 198 Mill. R., hvoraf 142 Mill. i Sølv, 56 Mill. i Guld. Saaledes omtrent har Indiens Betalings-Balance overfor Europa i lang Tid

stillet sig, uagtet ogsaa 150—200 Mill. R. i Council Bills aarlig tjene til Dækning af Indiens Betalinger. Man har slet ingen Grund til at antage, at der ikke ogsaa i Fremtiden ved Siden af det hidtidige Beløb af Council Bills vil blive anvendt mindst 140—150 Mill. R. i ædelt Metal til Dækning af Indiens Saldo-fordring. Hidtil er $\frac{3}{4}$ heraf betalt med Sølv; men efter den nye Lov er det at vente, at det næsten udelukkende maa betales med Guld og at der derved vil blive øvet et føleligt Tryk paa Europas Pengeforhold.

Jeg tror nu rigtignok, at England i sin egen Interesse snart vil se sig nødsaget til at træffe Foranstaltninger, som gøre det muligt ogsaa for Fremtiden at kunne erlægge den største Del af Betalingen til Indien i Sølv, men alligevel turde dog den indiske Guldregning, selv om den ikke fører til en effektiv Guldmøntfod, bidrage til at vanskeliggøre en videre Forøgelse af det europæiske Guldforraad og dermed ogsaa den videre Tilførsel af Guld til Østrig-Ungarn. . .

Men at Vanskelighederne ikke ville være overvundne, selv om det lykkes at faa et tilstrækkeligt Guldforraad samlet i Østrig-Ungarn, det beviser den nuværende uventet lave Vexelkurs. Allerede siden dette Aars Begyndelse er den nye »faste« Kurs af 170 Mark for 100 fl. gaaet tabt, og i Øjeblikket noteres 100 fl. i Berlin kun til 163 $\frac{1}{2}$ à 164 Mark. Dersom Statssedlerne allerede havde været inddragne, og Guldet virkelig bragt i Omløb, saa vilde allerede nu en betydelig Del af det nyerhvervede Guld igen være gaaet ud af Landet, hvorved da rigtignok Kursen kun vilde have fjernet sig lidt fra Guldpunktet. Om

det havde været bedre, at den østrig-ungarske Bank havde givet Guld ud for at opretholde Kursen, savner jeg Kendskab til de nærmere Omstændigheder for at kunne afgøre. Naar Kursens Synken rokker det udenlandske Publikums Tro paa, at Valutareformen vil lykkes, saa vilde en betydelig Udførsel af det nylig vundne Guld næppe have gjort et bedre Indtryk og derhos have bragt den materielle Mulighed for en Genoptagelse af kontant Betaling i Fare.*

Et Par Dage senere bringer Bladet følgende, ligeledes d. 1 August daterede, Brev fra den fhv. italienske Finansminister Luigi Luzzatti:

». . . Jeg anerkender det kolossale Forberedelsesarbejde, som man har foretaget i Østrig-Ungarn for at gaa over fra Sølv- til Guldmøntfod. Da jeg var Finansminister, sendte jeg Prof. Lorini til Østrig og Ungarn for i Nærheden at studere disse Arbejder, over hvilke han ogsaa har skrevet en indholdsrig Bog. Men jeg spørger mig selv, hvorledes et Folk, som har placeret en stor Del af sin Statsgæld i Udlandet, nogensinde uden at tage Sølv til Hjælp kan være sikker paa at beholde sine Guldmønter? Selv naar det har den økonomiske Balance (d. v. s. Saldo af de internationale Betalinger) til Gunst for sig, hvem beskytter det mod Faren for en altfor hurtig Tilbagestrømning af dets Obligationer fra Udlandet? Og hvem kan forhindre det, selv om man holder sin Kredit højt ved en god Finanshusholdning? Ved en saadan Tilbagestrømmen af Obligationerne samvirke de forskellige Bevæggrunde — lige fra en øjeblikkelig Nødvendighed til et eller andet politisk ondt Lune —, paa

hvilke en Finansministers selv nok saa ivrige Virken ikke kan øve nogen Indflydelse.

Efter en saa vanskelig Møntreform, som den, Østrig-Ungarn gennemgaar, forekommer det mig, for at den ikke skal blive en Skuffelse, nødvendigt, at man forbedrer Nationens økonomiske Balance og Statens finansielle Balance, idet man fremfor Alt med stræng Sparsommelighed afholder sig fra at gøre Gæld. Gæld — det er de moderne Staters Fjende. Den altfor store Lethed i at faa Kredit — det er den i Fristelse førende onde Dæmon«.

Efterhaanden som Tiden gaar og Disagioen ikke blot vedbliver, men endog er i Stigen, voxer Tvivlen om, at det vil kunne lykkes Østrig-Ungarn at gennemføre sin Møntreform. Mest uforbeholdent udtales denne Tvivl af Direktør for Bank of England, Mr. Henry Hucks Gibbs, i et Brev af 12 August, offentliggjort i Bladet d. 27de s. M. Det lyder saaledes.

». . . Det er nødvendigt at overveje: 1. om Østrig-Ungarn vil være i Stand til at opnaa en Guld-Standard, 2. om det, naar det har faaet den, kan opretholde den.

Det forekommer mig, at det første Spørgsmaal under de nuværende Forhold maa besvares benægtende. Selvfølgelig vilde Regeringen være i Stand til at optage Laan for at forskaffe sig Guld. Men selv om disse Laan alle vare blevne tegnede af Udlændinge, og ikke, som det faktisk var Tilfældet, for største Delen blev tegnet i Østrig-Ungarn selv, saa vilde der dog kun være gjort et ringe Skridt henimod det ønskede Maal. At ophobe et Forraad af hvilket som helst Metal, ja tilmed at proklamere, at dette

Metal er Landets lovlige Mønt, fører ikke meget vidt. Det kan til Trods for alt dette være blot en Skin-Møntfod (a sham standard), medmindre Folk kunne faa fat i det og det har fri Cirkulation i Befolkningen og danner Basis for dets kommercielle Transaktioner.

Vexelkurserne ere imod Østrig-Ungarn, og den Omstændighed, at Guldet for en stor Del er tilvejebragt fra østrig-ungarske Kilder, har haft til Følge, at de Rimesser, som Østrigere have at sende til Udlandet, ere blevne yderligere formerede, hvorved de ugunstige Vexelkurser blive endnu højere, og at de nye Krone-mønter staa mere end 4 pCt. under den dem nu ved Lov tillagte fixerede Værdi. Østrig-Ungarn har følgelig lige saa lidt nu Guldmøntfod som det før havde den. Det har blot ombyttet et Slags Papirspenge mod et andet Slags.

Selv om vi vilde antage, at Regeringen virkelig havde samlet en tilstrækkelig Mængde Guld og tilladt det at cirkulere og være et virkeligt, effektivt Circulationsmiddel, saa vilde det være umuligt at opretholde det som saadant overfor en vedblivende ugunstig Vexelkurs. Men naar Guldet holdes indespærret, saa er den saa kaldte Guldmøntfod kun en Illusion, og den eneste Virkning vil være at forøge de Vanskeligheder, som hele Verdens almindelige monetære Tilstand frembyder, og efter al Sandsynlighed at virke fordærveligt tilbage paa sig selv, idet den bevirker en yderligere Stigning af Vexelkurserne.

Enhver saadan Stigning vil gøre Møntreformens Gennemførelse mindre sandsynlig, og da saaledes Chancerne for dens Gennemførelse ere saa overordentlig ringe, synes det unyttigt at

spekulere over Muligheden af at opretholde den efter Gennemførelsen.

Henry Hucks Gibbs.

Endelig har den belgiske Møntdirektør, Alphonse Alland, den bekendte Forkæmper for Bimetallismen, sendt Bladet følgende Skrivelse (optaget d. 8. Sptb.) dateret Brüssel, St. Gilles, August 1893:

». . . Jeg blev forbavset, da jeg saa, at Østrig-Ungarn dekretede Guld-Møntfoden. Den østrigske Papirgylden gjaldt ikke mere end 2 fr. 10 ctm. hvad der vil sige, at Guldet havde en Agio overfor Sedlerne (pari = 2 fr. 50 ct.). Evropa havde denonctiseret Sølv. Guldet var overalt blevet sjældnere og havde en Agio. Dets Værdi var steget. Alle i Guld vurderede Ting vare sunkne i Pris, Kriser udbrød overalt, i Uruguay, i La Plata, i Portugal, i Brasilien, i Spanien, i Italien, i Grækenland — overalt skortede det paa Guld. Den engelske Finansminister Goschen offentliggjorde en Bog for at advare sit eget Land om Farerne ved Guld mangelen, og netop dette Øjeblik valgte Østrig-Ungarn til at styrte sig ind i det skæbnesvangre Problem: en Valutaregulering og foretage det farlige Experiment at genoptage Kontantbetaling, og det paa Basis af Guld som eneste Værdimaaler, idet man holdt sig til det Metal, som i Evropa var bleven det sjældneste!

Efter min beskedne Mening saa jeg i dette Forsøg et farligt Experiment, og jeg frygter for, at Kendsgerningerne ville bekræfte min Bekymring i saa Henseende. Og dog havde Østrig-Ungarn taget et Udgangspunkt, som skulde lette Experimentet, idet det

istedetfor at optage Betalingerne med en fuldvægtig Guld-Gylden, der vilde været lig med 2 fr. 50 ct., nedsatte den fremtidige Guldgyldens Værdi til Lighed med en Papirgylden, der endda regnedes for at gælde 2 fr. 10 ct., hvorved det har gjort sin nye Gylden 4—5 pCt. lettere*). Man har ved den Lejlighed udtalt Ordet »Fallit« — det var maaske at overdrive en Smule. Østrig-Ungarn drog ved sine Laan Guld ind i sin Kasse, og i Virkeligheden gjorde det Guldet i Europa i samme Grad sjældnere, jo mere det blev indelukket i det østrig-ungarske Skatkammer; man saa Guldpræmien stige saaledes, at Guldet i Øjeblikket i Wien søges til Export mod en Opgæld af 5 pCt.

Deres Land har thesauriseret Guldet; det er det umuligt, at betjene sig deraf, da det paa Grund af den bestaaende Guldpræmie meget hurtigt vilde gaa over Grænsen igen; Østrig-Ungarn synes at have helliget sig til Danaidernes Arbejde: det har ved sine Laans opslugende Kraft pumpet Guld op i et Skatkammer, som er ude af Stand til at bevare det. Efter min Mening bestod dets Vildfarelse deri, at tænke paa Genoptagelse af Kontantbetaling, førend Landets almindelige økonomiske Forhold, dets Produktion, dets Export, havde skabt Sikkerhed for, at Udlandet ikke mere havde et Overskud af Værdier og Varer at sende ind, og at Nationalformuen saaledes var beskyttet imod udenlandske Fordringer.

*) 3: i Forhold til den Kurs, som formentlig burde være lagt til Grund; da den er nedsat fra 250 til 210, er den i Virkeligheden gjort 16 pCt. lettere. Det maa dog herved erindres, at Østrig-Ungarn tidligere ikke regnede i Guld, men i Sølv, og at det var under Forudsætning af et Værdiforhold af 1 : 15 $\frac{1}{2}$, at den østrigske fl. regnedes = 2 fr. 50 ct.

Jeg frygter meget for, at den i Østrig-Ungarn begyndte Operation vil faa samme Skæbne som det 1846 ved Grev Kaukin i Rusland og det senere i Italien gjorde Forsøg. Italien havde ligesom Østrig-Ungarn troet, at en Lov og et Laan vare tilstrækkelige til at afskaffe Tvangskursen. Italien havde optaget et Laan paa 600 Mill., hvoraf $\frac{2}{3}$ i Guld, — og hvilket Resultat har det naaet? Guldet har i Rom 10 pCt. Agio, Tvangskursen er mere truende end nogensinde; jeg er meget bange for, at en nær Fremtid forbeholder Østrig-Ungarn samme Skæbne.

Store Aander, i hvis Spidse man i Frankrig nævner Leroy-Beaulieu og Raffalovich, i England Gladstone, Farrer og John Lubbock, nægte Guldets Sjældenhed og Prisstigning; de forsikre, at der i Verden er Guld nok tilstede for de Forretninger, som man gør deri; de sige, at Omsætningen aldrig vil savne Guld. Jeg indrømmer dem gerne dette — skønt ikke i den Forstand, hvori de paastaa det. Sandheden, den hele Sandhed, den eneste, som bekræftes ved de Kendsgerninger, vi daglig se for vore Øjne, er denne: Handels Behov retter sig stedse efter den Mængde Guld, som den kan disponere over; en Flod vil, hvor lille den ogsaa er, altid være tilstrækkelig for de Transporter, som man vil benytte den til, — fordi man netop ikke vil indskibe mere paa den, end den er i Stand til at bære. Lad os ikke glemme Adam Smiths udødelige Sammenligning, da han sagde, at Guldcirkulationen ligner en Landevej, som, uden i sig selv at frembringe noget, tjener til at bringe Varerne paa Markedet; reducér Floden, reducér Landevejen, reducér

Pengene — og det vil skade Handelen, Industrien og Agerbruget. Er dette ikke de karakteristiske Tegn paa den nærværende Krise, er dette ikke de Begivenheder, som hver Dag falde Forretningsmændene i Øjne?

Med de Herrer Monometallisters Tilladelse er Guldets siden Sølvudmøntningens Ophør i 1873 bleven sjældent, og Østrig-Ungarn vil have megen Vanskelighed ved at finde noget og beholde nok deraf til at optage Kontantbetaling. Det engelske Indien leverer os netop et megetsigende Bevis; her er det:

Hidtil have de gode Husmødre, som vilde have en Hareragout, begyndt med at skaffe sig en Hare. Nu vil Indien etablere en Guldcirculation; men dette Metal er bleven saa sjældent, at Indien har besluttet at etablere en Guldmøntfod uden Guld — lad os strax tilføje, at det hidtil ikke ser ud, som om det vilde lykkes det. Indien, som deler Englands Forkærlighed for Guldfoden, har lukket sine Møntværksteder for Sølv; men da det ikke besidder Guld, har det dekretet, at 16 Sølvrupier fremtidig skulle have samme Værdi som et Pund Sterling. England er saaledes naaet til at lave Bimetallisme, medens Østrig-Ungarn søger at indføre den engelske Monometallisme. Er det ikke nok saa originalt? Tohuwabohu, Forvirringen i Ideerne, Mangelen paa Sammenhæng i de møntpolitiske Principer har naaet sit Højdepunkt, og det Altsammen, fordi man i 1873 vilde bryde med Bimetallismen, der har hersket i Europa i tohundredre Aar.

Men det er endnu ikke nok. Her have vi de For-

enede Stater, som ere grebne af det herskende Vanvid — ogsaa de ville demonetisere Sølv, og prætere ligesom Østrig-Ungarn at ville have Guldfod. Dette gør paa en ejendommelig Maade Østrig-Ungarns Situation mere kompliceret. Det havde foresat sig at bruge sine Sølvpenge efter stor Maalestok. Forraadet er stort, og paa den anden Side havde Guldet 4 pCt. Agio i Juli, 5 pCt i August og maaske 6 pCt i September; det lader sig ikke mere gøre (il n'est plus guère permis) at tænke paa at genoptage Kontantbetaling . . .

Men siger man, De er for hastigt. Østrig-Ungarn staar foran det Øjeblik, da Høsten er færdig til Udførsel. Kornet er Guld, som man kan sende Udlandet, og Guldpræmien vil snart forsvinde.

Der er god Grund til at frygte for, at dette kun er en Chimære og tomme Forhaabninger. De Forenede Stater, som ville reducere (beseitigen) Sølv og i hvilke rede Penge: Guld, Sølv og Papir har Agio, ville ligeledes være nødsagede til at skaffe sig Guld, og ogsaa de regne paa den fremtidige Export for at skaffe sig det, — ligeledes La Plata, Uruguay, Indien, Spanien, Italien, alle disse Lande, som søge efter Guld, alle ville de tragte efter at sælge deres Produkter til Udlandet, og alle ville de finde sig udestængte ved protektionistiske Toldtarifer eller ved, at Markederne befinde sig i Baisse og vægre sig ved at købe. Agerbrug, Handel, Industri ville overalt blive endnu sygere, end de ere. Dette vil være det eneste Resultat, hvortil efter min Mening de moderne Møntreformer ville naa. De ville have skærpet Krisen uden at kunne indføre Guldfod overalt.

Monseigneur Walsh, det katholske Irlands Primas, har i et nylig i London offentliggjort Skrift erklæret, at den engelske Regering, idet den staar paa at ville opretholde den rene Guldfod baade hos sig selv og paa de internationale Konferencer, foraarsager det engelske Landbrugs og dermed ogsaa Irlands Ulykker.

Dersom det er sandt, at Monometallismen er Englands Ulykke, en Ulykke for dets Landbrug, dets Industri og dets Handel, saa betvivler jeg, at det har den Egenskab at bevirke Østrig-Ungarns Prosperitet. Men mere end det — jeg tvivler om, at det vil lykkes Østrig-Ungarn at fuldføre Monometallismen i Guld hos sig. Grunden er ganske simpel. De finder den angivet i det gamle franske Ordsprog, som jeg nylig mindede om: »Pour faire un civet, il faut un lièvre (til at lave Hareragout behøves en Hare).

Alphonse Allard.

Da Redaktionen af Budapester Tagblatt ogsaa har gjort mig den Ære at bede mig udtale min Mening om den østrig-ungarske Valutareforms Udsigter, har jeg d. 20de Sptb. sendt den følgende Skrivelse (optaget d. 24de Sptbr.):

»Højstærede Redaktør! De har gjort mig den Ære at opfordre mig til at udtale min Mening om den østrig-ungarske Valutareforms nærværende Stilling og om Udsigterne til dens Gennemførelse. Kun med nogen Betænkelighed efterkommer jeg denne Opfordring; thi for det Første er det temmelig vanskeligt paa et saa fjernt Sted at lære Bevægelsens Gang og Østrig-Ungarns økonomiske Forhold saa nøje at kende, at man tør udtale en Dom derover, og for det andet er det en mislig Sag i Møntspørgsmaal at opstille Frem-

tidsprospekter, da uforudseelige Begivenheder hvert Øjeblik kunne gøre de bedst begrundede Forudsigelser til Skamme. Hvem kunde for et halvt Aar siden regne med Lukningen af de indiske Møntsteder, — og hvem véd i Øjeblikket, om Shermann-Loven vil blive helt ophævet eller kun afløst af en ny, modificerende Lov? Og for det Tredje kan jeg næppe fatte mig tilstrækkelig kort for Deres Blad. Jeg skal dog ikke tilbageholde min Mening, — saa meget mindre, som jeg egentlig allerede har udtalt den for et Aar siden og ikke har Noget at ændre deri.

I Juni 1892 — altsaa to Maaneder før Loven om Valutareguleringen udkom — har jeg i »Preussische Jahrbücher« skrevet en lille Afhandling om Følgerne af Valutareguleringen for det øvrige Europa*), og endskønt jeg ikke deri optraadte som ukaldet Raadgiver for Østrig-Ungarn, men har betragtet det som en given Sag, at de østrig-ungarske Regeringer grundigt havde overvejet Spørgsmaalet, og naar de først havde bragt en Valutareform i Forslag, ogsaa vare bestemte paa at gennemføre den, har jeg dog maattet gaa ud fra visse Forudsætninger derfor som formentlig selvfølgelig og tilstrækkelig angivet disse. Jeg beder derfor om Tilladelse til at anføre et Par Citater af den nævnte Afhandling, som vise min Opfattelse af den da foreliggende Opgave.

Efter at jeg havde paavist, at »det mindste Kvantum Guld, som Østrig-Ungarn behøver til sin Valutaregulering, er ca. 580 Mill. Rmk.,« tilføjede jeg: »Gaar man altsaa ud herfra, maa man tillige gaa ud fra, at det, saafremt den skal ske i en nær Fremtid, kun kan

*) Gengivet i dette Tidsskrifts Aargang 1892, S. 281—337.

gennemføres ved Optagelsen af et Guldlaan af omtrent dette Beløb,« og fremdeles: »Selve Optagelsen af et Laan af den fornødne Størrelse vil næppe medføre uovervindelige Vanskeligheder, — forudsat blot, at man i Østrig-Ungarn er villig til at betale, hvad det vil koste. Det nærværende Øjeblik maa vel endog anses for saa exceptionelt gunstigt, at det er lidet sandsynligt, at Regeringen, som det er blevet antydet i Pressen, vil gaa langsomt og forsigtigt tilværks og fordele Laaneoperationerne paa flere Aar. Jeg antager tværtimod, at man, naar man først skrider til den egentlige Realisation af Reformen, vil stræbe at gennemføre den saa hurtigt, som det overhovedet er muligt, og særlig, at man vil benytte det nuværende gunstige Øjeblik dertil.« Man har imidlertid ikke gjort dette, men benyttet de exceptionelt gunstige Forhold paa Kapitalmarkedet til samtidig at convertere endel ældre Laan. Selvfølgelig var det ikke nødvendigt, paa én Gang at hidskaffe alt det nødvendige Guld; men Rette n til efterhaanden, som det behøvedes, at lade dette Guld komme, skulde man paa én Gang have erhvervet sig ved et Laan. Havde man ladet Converteringerne vente, vilde Betingelserne for et saadant Laan næppe være blevet væsentlig ugunstigere end for det nuværende, mindre Guldlaan. I hvert Fald vilde man da have været sikker paa at faa det nødvendige Guld, medens det nu manglende Beløb sikkert vil blive meget dyrere — om det overhovedet vil være til at faa i en nær Fremtid.

Overfor Østrig-Ungarns eventuelle Valutareform rejste jeg i den nævnte Afhandling det Spørgsmaal: »Hvorledes er det gaaet med Italiens Valutaregulering?«

Jeg gav en Fremstilling heraf og fremhævede som Slutningsresultat, at Indløsningen af Statssedler gik saa langsomt for sig, at den endnu d. 31. Decbr. 1890 ikke var helt tilendebragt, og at Bankerne samtidig forøgede deres Seddelmængde med 200 Mill. Lire, saa at der efter to Aars Forløb, i Stedet for efter Programmet at være 1,028 Mill. Lire i Sedler overfor 1,163 Mill. Lire i Metal, i 1886 stod ca. 1,468 Mill. Lire i Sedler overfor ca. 1,000 Mill. Lire i Metal. »Aarsagen til dette uheldige Udfald af den italienske Valutareform«, sluttede jeg, maa nærmest søges deri, at de to væsentlige Forudsætninger for Reformens heldige Gennemførelse: en Statshusholdning med et tilstrækkeligt Overskud til at dække Renterne af det nye Laan og en gunstig Handelsbalance, begge ere bristede.« Og jeg tilføjede da: »Man tør vel gaa ud fra, at de to østrig-ungarske Finantsministre, der selvfølgelig have erhvervet sig et langt mere indgaaende Kendskab til den italienske Valutareforms Enkeltheder end vi og en dybere gaaende Indsigt i de Forhold, hvorunder den er gennemført, næppe ville gentage den Fejl at udstrække Indløsningen af Statssedlerne over en Aarrække, og at de overhovedet, forinden de have bestemt sig til at sætte Valutareguleringen paa Dagsordenen, ere komne til den Overbevisning, at de Vanskeligheder, som Italien har havt at kæmpe med, ikke ville være tilstede fra Østrig-Ungarn eller dog med fuld Sikkerhed kunne ventes overvundne . . . Vi tilstaa, at Sagen ikke forekommer os saa klar. Det forekommer os tværtimod, at de to Faktorer, som have vist sig ret betydningsfulde for den italienske Valutareform, nemlig dels Statsregnskabet's aarlige Balance,

dels hele Landets udenrigske Betalings-Balance, frembyde nogen Lighed med de tilsvarende Faktorer i Østrig-Ungarn* — og jeg paaviste derefter dette i det Enkelte.

Naar jeg nu 15 Maaneder efter betragter Valuta-reguleringens hidtidige Gang, kan jeg ikke andet end finde, at man dog i Østrig-Ungarn har gentaget de i Italien begaaede Fejl. Jeg indrømmer gerne, at jeg kan tage fejl, fordi jeg her i det Fjerne ikke tilstrækkeligt nøje kan følge og overskue Forholdene. Men af de mig foreliggende Data og Tal kan jeg kun drage den Slutning, at man, ganske som i Italien, i Stedet for at benytte det indstrømmende Guld til saa hurtigt som muligt at indskrænke Seddelcirkulationen, har benyttet det som Basis for en Udvidelse af denne. Ja, i Følge »The Economist's« Bankoversigter er Bankens Seddelmængde endog voxet i et stærkere Forhold end dens Metalbeholdning; medens denne sidste fra 6. Aug. 1892 til 7. Aug. 1893 er voxet med ca. 42 Mill. fl., er Seddelcirkulationen bleven forøget med ca. 52 Mill. fl. — og til d. 7. Sptb. d. A. endog med 76 Mill. fl. Og Statssedlerne holdes vedblivende paa det lovlige Maximum (d. 12. Sptb. d. A. 327 Mill. fl. + 85 Mill. fl. i »Salinenscheine«). Er det da til at undres over, at Sedlernes Kurs i Øjeblikket er ca. 6 pCt. ringere end for et Aar siden?

Efter min Formening gives der kun ét Middel til at faa Guld til at strømme ind i et Land i større Omfang, end de naturlige Handels- og Finansforhold tilstede — og til derefter at fastholde det —, og dette Middel er ganske simpelthen: at tillægge Guldets en højere Værdi i dette Land end andetsteds,

d. v. s. at holde Rentefoden højere og — ved en Indskrænkning af Circulationsmidlerne — at trykke Varepriserne dybere ned end andetsteds. I Østrig-Ungarn har man, saa vidt jeg kan se, i det forløbne Aar gjort akkurat det modsatte — og saa har man Disagio'en (Seddelkursen); d. v. s. i Stedet for at nærme sig Guldregning, staar man den i dette Øjeblik ca. 6 pCt. fjernere end i det Moment, da man tog Beslutning om Valutareformen. Man har for Øjeblikket ikke blot ikke en Guldmøntfod, men ikke engang en Guldfodsregning; man har endnu stedse kun en Papirregning, — men af slettere Kvalitet, end før man begyndte paa Reformen. Thi dette betyder en Disagio af ca. 6 pCt. i Forhold til den da besluttede »faste Kurs«.

Er da Reformen bragt i Fare ved Disagio'en? Det kommer ganske an paa, hvorledes man fremtidig vil bære sig ad. Efter mit Skøn kan Østrig-Ungarn kun da gennemføre Reformen, naar det vil betale, hvad den vil koste. Hidtil har det ikke villet dette. Man har villet have denne Reform billigt. I det Øjeblik, da det netop gjaldt om, ved en høj Rentefod at lokke Guldet ind og gøre Udlandet opsat paa at faa og at beholde østrigske Papirer som en god Anbringelse for Kapital, har man bestræbt sig for at skaffe sig en lavere Rente ved Convertering af en Del af Statsgælden. Og man har — om jeg tør sige det — noget naivt glædet sig over, at Kurserne paa østrigske Papirer gik i Vejret paa Wienerbørsen, uagtet netop dette maatte føre til, at de strømmede tilbage til Wien og derved forøgede Landets Forpligtelse til at betale Udlandet dem med Guld — en Forpligtelse, hvis Opfyldelse kræver en større Export, end man synes at

gøre Regning paa — og saa har man Disagio'en. Man har glædet sig over, at Handel og Industri i det forløbne Aar have taget et ret betydeligt Opsving og faaet nyt Liv. Ja, man kan altid bringe Liv i Handel og Industri, naar man ved en Formering af Cirkulationsmidlerne driver Varepriserne i Vejret og trykker Rentefoden ned. Men de høje Varepriser gøre Exporten vanskeligere og indbyde til Import, — og saaledes bliver Handelsbalancen og Vexelkurserne ugunstige.

Det er en bekostelig Sag at forvandle en Papircirkulation til en Guldcirkulation hurtigere, end de naturlige Forhold tilstede det ved den langsomme, aarlige Merudførsel af Varer og Merindførsel af Metal. Det gælder ikke blot om at betale nogle hundrede Millioner for et Cirkulationsmiddel, som man hidtil har havt saa godt som gratis, men det gælder ogsaa om Aar igennem at værne om Besiddelsen af det hurtigt erhvervede Guld derved, at man holder Guldet højere i Værdi end andetsteds. Men den høje Rentefod og de lave Varepriser, hvori Guldets høje Værdi finder sit Udtryk, betyder det samme som at lægge et stadigt, langvarigt Tryk paa Handel og Industri, d. v. s. at gøre det Tryk, hvorunder hele Europa allerede i en Aarrække har lidt og sukket, og som det vil komme til at føle endnu stærkere, naar det skal til at føre en Kamp om Guldet med Amerika og Østrig, endnu yderligere trykkende i særlig Grad for dette Land. Kan og vil man betale denne Pris for at gennemføre Valuta-reformen? Det er Spørgsmaalet — Andre kunne stille det — kun Østrig-Ungarn selv kan besvare det.*

Kjøbenhavn den 20de September 1893.

Will. Scharling.